

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.05.1998, sp. zn. 2 Cdon 1361/97, ECLI:CZ:NS:1998:2.CDON.1361.1997.1

Číslo: 24/1999

Právní věta: Obsahem nároku na navrácení majetkových práv není vyklizení nemovitostí, vycházející z předpokladu, že vlastnické právo oprávněné osoby bylo již dříve založeno. Rozhodnutí, jímž soud uloží povinné osobě povinnost vydat nemovitost, je titulem, který navrácí vlastnictví oprávněné osobě a na jehož základě příslušný katastrální úřad provede v její prospěch záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.05.1998

Spisová značka: 2 Cdon 1361/97

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Restituce, Zmírnění následků majetkových křivd

Předpisy: 173/1990 Sb. § 2 232/1991 Sb. § 1 232/1991 Sb. § 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 24

Obsahem nároku na navrácení majetkových práv není vyklizení nemovitostí, vycházející z předpokladu, že vlastnické právo oprávněné osoby bylo již dříve založeno.

Rozhodnutí, jímž soud uloží povinné osobě povinnost vydat nemovitost, je titulem, který navrácí vlastnictví oprávněné osobě a na jehož základě příslušný katastrální úřad provede v její prospěch záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 28. 5. 1998, [2 Cdon 1361/97](#))

Krajský soud v Ostravě rozsudkem z 20. 1. 1997 potvrdil rozsudek Okresního soudu v Opavě z 15. 3. 1996, jímž byla zamítnuta žaloba vycházející ze zákonů č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb., kterou se žalobkyně domáhala, aby byla první žalované nebo druhému žalovanému uložena povinnost vyklidit pozemek parc. č. 452/3 v H. Ve shodě se soudem prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že uvedené restituční předpisy nezakládají vlastnické právo oprávněných osob "přímo ze zákona", ale upravují pouze podmínky, za nichž toto právo oprávněné osobě "vznikne". Oprávněná osoba se může domáhat restituce buď žalobou na nahrazení projevu vůle povinného nebo žalobou na vydání věci,

kteřá vřak v těchto případech není prostředkem ochrany vlastnického práva. Nároků vyplývajících ze zákona č. 232/1991 Sb. se proto podle odvolacího soudu nelze domoci prostřednictvím žaloby o vyklizení nemovitosti, jež naopak prostředkem ochrany vlastnického práva je, neboť toto právo žalobkyně k dotčenému pozemku nemá. Posouzení "možné formulace žalobního návrhu na uplatnění nároků podle zákona č. 232/1991 Sb." považoval odvolací soud za otázku zásadního právního významu a s tímto zdůvodněním připustil - ve smyslu ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. - zvláštním výrokem proti svému rozsudku dovolání.

V dovolání žalobkyně namítala, že v této otázce spočívá rozsudek odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení věci. Zařazení § 2 zákona č. 173/1990 Sb. za ustanovení, jímž "byly zruřeny zákony č. 68/1956 Sb., č. 187/1949 Sb. a č. 71/1952 Sb., kterými byla postupně likvidována spolková činnost České obce sokolské", totiž podle dovolatelky vede logicky i gramaticky k výkladu, že "zákonodárce tím vyjádřil přechod vlastnického práva na oprávněnou osobu" (za podmínky, že v zákonem stanovené lhůtě svůj nárok uplatní u právního nástupce organizace uvedené v § 2 zákona č. 68/1956 Sb.). Mělo-li by uzavření dohody o navrácení majetkových práv být "základní a zákonnou podmínkou pro přechod vlastnictví", byla by, usuzuje dovolatelka, "formulace v zákoně vyjádřena zcela jinak" a nechybělo by ustanovení, které účinnost dohody spojí s registrací státním notářstvím. Proto poté, co byla odstraněna pochybnost o existenci včasné výzvy k navrácení majetkových práv, byl namířtě závěr, že se tato práva České obci sokolské skutečně "navrátila", což odpovídá i ustanovení § 132 odst. 1 obč. zák., podle něhož lze vlastnictví nabyt i na základě jiných skutečností stanovených zákonem. Aby vlastník mohl vykonávat svá práva, pak, podle dovolání, musí se domáhat "už jen vydání věci a u nemovitostí jejich vyklizení".

Dovolání je tu ve smyslu ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. (ve znění zákona č. 238/1995 Sb.) přípustné, protože to odvolací soud výrokem potvrzujícího rozsudku vyslovil (§ 239 odst. 1 o. s. ř.). Bylo podáno včas (§ 240 odst. 1), pověřenou členkou dovolatelky vybavenou právníckým vzděláním (§ 241 odst. 1, 2 o. s. ř.), a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jeho obsahovým vymezením dovolatelka vystihla zadání té právní otázky, pro kterou bylo dovolání připuřřeno.

Vady řízení vyjmenované v § 237 a jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jež dovolací soud posuzuje z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolatelkou nebyly tvrzeny a z obsahu spisu nevyplývají. Jelikož jinak je podle citovaného ustanovení dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem, otevírá se přezkumu jen otázka, zda je správný závěr odvolacího soudu, že vlastnická žaloba o vyklizení nemovitosti (již žalobkyně po změně žaloby před soudem prvního stupně uplatnila a za takovou ji v dovolání výslovně pokládá a obhajuje) není prostředkem ochrany nároků na navrácení majetkových práv upravených zákony č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší soud svým rozsudkem dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 2 zákona č. 173/1990 Sb. ve znění zákona č. 247/1991 Sb. platí, že majetková práva dobrovolných organizací, která jim byla odňata zákony č. 187/1949 Sb., č. 71/1952 Sb. a č. 68/1956 Sb., se navracejí podle stavu ke dni 31. 3. 1948 Československé obci sokolské a ostatním znovu vzniklým dobrovolným organizacím, které uplatní své nároky u právního nástupce organizace uvedené v § 2 zákona č. 68/1956 Sb. do 31. 12. 1991. Bližší úpravu podmínek a způsobu navrácení těchto majetkových práv obsahuje zákon č. 232/1991 Sb. ve znění zákona č. 312/1991 Sb., který shodně upravuje i osobu oprávněného a povinného subjektu (§ 1 odst. 2 a § 2 odst. 1). Nárok na navrácení majetkových práv uplatní podle jeho § 2 odst. 1 oprávněná organizace písemnou výzvou u organizace povinné, která s ní uzavře dohodu podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 173/1990 Sb.;

odmítne-li povinná organizace tuto dohodu uzavřít, může oprávněná organizace uplatnit své nároky u soudu (§ 3 odst. 2 zákona č. 232/1991 Sb., čl. III bod 9 zákona č. 519/1991 Sb.).

Nárok, který z citovaných zákonů vyplývá, je tedy označen jako nárok na navrácení majetkových práv, aniž by tyto zákony stanovily konkrétní prostředek jeho ochrany v případě, že mezi oprávněnou a povinnou osobou nedojde k dohodě. Jestliže se však takový nárok uspokojuje ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 232/1991 Sb. dohodou, pak není důvod k pochybnostem, že není-li dobrovolně splněn, může se oprávněná osoba domáhat u soudu, aby chybějící projev vůle osoby povinné byl nahrazen rozsudkem ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř.

I když na rozdíl např. od zákonů č. 403/1990 Sb., č. 87/1991 Sb. nebo č. 229/1991 Sb. se zákony č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb. výslovně nezmiňují o jiném nároku, totiž o "vydání věci", nelze pominout možnost výkladu, že s "navrácením majetkových práv" toto vydání věci obsahově splývá. "Navrácení" i "vydání" jsou totiž v daných souvislostech pojmy významově shodné a oba sledují obnovu předešlých právních (vlastnických) poměrů, což právě vystihuje povinnost povinné osoby se věci vzdát a vrátit ji (vydat) osobě oprávněné. Mají-li být tedy těmito pojmy vyjádřeny obsahově shodné nároky, je třeba ohledně konkrétního obsahu nároku na navrácení majetkových práv podle zákonů č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb. využít těch právních závěrů, ke kterým již dospěla soudní praxe v případě restitučních předpisů ostatních. Žaloba o vydání věci zde ovšem není prostředkem ochrany již existujícího vlastnického práva a existenci tohoto práva tudíž ani nepředpokládá. Plní tu funkci jinou – je právním nástrojem uskutečnění a ochrany zvláštních restitučních nároků, to jest ve svých důsledcích prostředkem nápravy majetkových křivd a obnovy původních majetkových vztahů. Není důvodu žalobu o vydání věci v této funkci nepřipustit i ve vztazích založených podle zákonů č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb. Rozhodnutí, kterým soud uloží povinné osobě povinnost vydat nemovitost, je titulem, který vlastnictví osoby oprávněné obnovuje (navrací), a na jehož základě příslušný katastrální úřad provede v její prospěch záznam vlastnického práva do katastru nemovitostí.

Žaloby o uložení prohlášení vůle a o vydání věci jsou proto ve smyslu zákonů č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb. adekvátními způsoby uplatnění nároku na navrácení majetkových práv (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 39/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Z toho plyne, že ze zákonů č. 173/1990 Sb. a č. 232/1991 Sb. naopak nelze dovodit, že k obnově vlastnického práva dochází jinak, "ze zákona"; včasná výzva podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 232/1991 Sb. (případně splnění jiných podmínek) "jinou skutečností" ve smyslu ustanovení § 132 odst. 1 občanského zákoníku (jak se domnívá dovolatelka) být nemůže, a již proto jsou ostatní argumenty obsažené v dovolání nerozhodné. Obsahem nároku na navrácení majetkových práv tedy není vyklizení nemovitostí, vycházející z předpokladu, že vlastnické právo oprávněné osoby bylo již založeno.

Uplatnil-li odvolací soud v dané věci názor shodný, je jeho právní posouzení věci v této části správné, a dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. neobstojí. V mezích, ve kterých byl dovolací soud povolán k dovolacímu přezkumu, je tedy správný i rozsudek, který na tomto právním posouzení spočívá; dovolání žalobkyně proto dovolací soud podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. zamítl.